

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ОСВІТНІ ІННОВАЦІЇ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Матеріали
науково-педагогічного
підвищення кваліфікації

*27 листопада 2023 року —
28 січня 2024 року*

За редакцією
професора В. Г. Марічереда

Одеса

ОНМедУ

2024

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОСВІТНІ ІННОВАЦІЇ
У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ
ОСВІТИ**

Матеріали
науково-педагогічного
підвищення кваліфікації

*27 листопада 2023 року —
28 січня 2024 року*

За редакцією
професора В. Г. Марічереда

Одеса

ОНМедУ

2024

Члени організаційного комітету:

Марічереда Валерія Геннадіївна — д. мед. н., професор, перший проректор; **Бурячківський Едуард Станіславович** — к. мед. н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи; **Борщ Вікторія Ігорівна** — д. е. н., доцент, проректор з перспективного розвитку; **Кусик Наталія Львівна** — к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту охорони здоров'я, начальник навчально-методичного відділу; **Анненкова Ірина Петрівна** — д. пед. н., доцент, професор кафедри менеджменту охорони здоров'я, начальник навчального відділу; **Усиченко Катерина Миколаївна** — к. мед. н., доцент, доцент кафедри інфекційних хвороб, в. о. начальнича сектору забезпечення якості освіти; **Годлевський Леонід Семенович** — д. мед. н., професор, завідувач кафедри фізіології та біофізики; **Опря Євген Васильович** — д. мед. н., професор, завідувач кафедри психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії; **Ханжи Володимир Борисович** — д. філос. н., професор, завідувач кафедри філософії, біоетики та іноземних мов, голова комісії з питань академічної доброчесності, етики та взаємин; **Сікорська Ольга Олександрівна** — к. філол. н., доцент, завідувачка кафедри суспільних наук, голова комісії з функціонування державної мови

Рекомендовано до друку

Вченою радою Одеського національного медичного університету

МОЗ України

(Протокол № 8 від 24.04.2024 р.)

О-72 **Освітні інновації у закладах вищої медичної освіти : матеріали науково-педагогічного підвищення кваліфікації (27 листопада 2023 року — 28 січня 2024 року)** [Електронне видання] / за ред. проф. В. Г. Марічереда. — Одеса : ОНМедУ, 2024. — 208 с.

ISBN 978-966-443-129-0

У збірнику подано матеріали науково-педагогічного підвищення кваліфікації «Освітні інновації у закладах вищої медичної освіти» (27 листопада 2023 року — 28 січня 2024 року). Мета науково-педагогічного підвищення кваліфікації — сприяння засвоєнню та удосконаленню практичних умінь і навичок з інноваційних технологій, форм, методів, засобів навчання та застосування інноваційних технологій реалізації змісту навчання.

УДК 618.5-089.888.61-085.33

ПРОЦЕСНИЙ ПІДХІД ДО ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Анненкова І. П.

д. пед. н., доцент, професор кафедри
менеджменту охорони здоров'я

Шпильова К. О.

здобувач 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 073 «Менеджмент»

Одеський національний медичний університет

Зростання конкуренції в сфері освітніх послуг, посилення вимог з боку самих споживачів до якості освіти, входження України в європейський освітній простір привели до того, що у закладах вищої медичної освіти почали активно розроблятися системи менеджменту якості.

Значущим для осмислення висунутої проблематики щодо управління закладами освіти присвячено багато важливих наукових досліджень. У дослідженні порушеної проблеми особливо актуальні наукові роботи В. Маслова, В. Гуменник, М. Загірняк, А. Почтовюк, Л. Калініна, Н. Острроверхова, А. Остапенко, І. Кондіус, Т. Рожнова. Метою дослідження є визначення сутності процесного підходу до управління освітнім процесом у закладах вищої медичної освіти.

Одним із ключових принципів побудови системи менеджменту якості згідно з вимогами ISO 9001 є процесний підхід, відповідно до якого діяльність організації складається з низки взаємозалежних процесів.

Будь-яку діяльність або комплекс видів діяльності, які використовують ресурси для перетворення входів на виходи, можна розглядати як процес [3]. Для ефективного функціонування організація має визначити взаємопов'язані та взаємодіючі процеси й управляти ними.

Кожний процес, перетворюючи деякий об'єкт праці, має вхід і вихід. Входом процесу може бути продукція або послуга (матеріальна і нематеріальна). Вихід — це продукція або послуга, матеріальна і нематеріальна, яка є результатом процесу. Часто вихід одного процесу безпосередньо є входом іншого процесу.

Один процес може виконуватися у різних структурних підрозділах, що спільно впливають на досягнення спільної мети (формування спільних виходів).

Тому процесний підхід полягає в систематичній діяльності з визначення процесів, їхньої послідовності й взаємодії, управління процесами й зв'язками між ними.

Процеси та їхні взаємозв'язки повинні регулярно оцінюватися, необхідно вживати відповідні дії для їхнього поліпшення.

Процеси повинні управлятися як система, через створення й осмислення мережі процесів, їхньої послідовності й взаємодій [4].

Процесний підхід тісно пов'язаний з іншими сімома базовими принципами менеджменту якості, установленими стандартами ISO 9000:2015. При цьому процесний підхід виступає як провідний принцип, реалізація якого зумовлює здійснення й інших принципів.

Визначаючи сутність процесного підходу до управління якістю освіти, дослідники (В. Левшина, В. Качалов, В. Панасюк, М. Світкін) виділили його характерні риси: процесний підхід орієнтований на міжфункціональні процеси; для процесного підходу в організації важливі горизонтальні зв'язки. Орієнтуючись на вимоги стандартів до систем якості, ми визначили, що застосування сукупності взаємозалежних і взаємодіючих видів діяльності, їхня ідентифікація й менеджмент є процесним підходом.

Процеси, як правило, визначаються як наскрізні (міжфункціональні), що охоплюють діяльність, виконувану різними структурними підрозділами закладів вищої медичної освіти, які мають різну функціональну підпорядкованість.

Доцільно розглядати процеси, здійснювані у закладах вищої медичної освіти, як крос-функціональні. Невипадково дуже розповсюдженою сьогодні є так звана концепція внутрішніх ринків, коли споживачем результатів діяльності деякого співробітника розглядається співробітник, що виконує наступну виробничу операцію. Це означає, що він так само, як і зовнішній споживач, задає вимоги до здійснюваного першим співробітником процесу.

Стандарт ISO 9001:2015 містить певні вимоги до реалізації процесного підходу, а саме:

- визначення потреб та очікувань замовників та інших зацікавлених сторін;
- установлення політики та цілей організації у сфері якості;
- визначення процесів та відповідальності, необхідних для досягнення цілей у сфері якості;
- визначення та постачання ресурсів, необхідних для досягнення цілей у сфері якості;

— установлення методів, які дають змогу вимірювати результативність та ефективність кожного процесу;

— використання результатів цих вимірювань для визначення результативності та ефективності кожного процесу;

— визначення засобів, які дають змогу запобігати невідповідностям і усувати їхні причини;

— запровадження та застосування процесу постійного поліпшення системи управління якістю [3].

Отже, технологія реалізації процесного підходу у закладах вищої медичної освіти включає: визначення потреб та очікувань споживачів освітніх послуг, розробку політики й цілей закладу вищої медичної освіти у галузі якості освіти, аналіз існуючої документації, ідентифікацію процесів життєвого циклу освітньої послуги, розробку організаційної структури управління, визначення ієрархії документації системи якості, розробку критеріїв і методів для виміру результативності й ефективності кожного процесу.

Перевагами застосування процесного підходу є: забезпечення прозорості протікання процесів; забезпечення стратегічної спрямованості діяльності; підвищення якості управління за рахунок проектування й узгодження процесів; цей підхід підсилює орієнтацію роботи на потреби й інтереси споживачів; кожний співробітник бачить свою роль у загальних процесах організації; перехід до процесного підходу дає змогу усунути відособленість підрозділів і посадових осіб, яка часто спостерігається при функціональному підході; перехід до процесного підходу сприяє розгляду діяльності у системі менеджменту якості не в статиці, а в динаміці, коли діяльність у системі повинна постійно поліпшуватися на основі відповідних вимірів і аналізу; процесний підхід акцентує увагу менеджменту на взаємодії підрозділів і посадових осіб, що дає можливість усувати «нічийні поля», тобто ділянки діяльності, що випадають з-під впливу системи менеджменту якості; процесний підхід характеризується більшою в порівнянні з функціональним підходом здатністю до вдосконалення менеджменту, що вкрай важливо в умовах зростаючої конкуренції, з якою постійно стикаються організації [1].

До умовних недоліків процесного підходу можна зарахувати: складність реалізації (документування й узгодження процесів, розробка управлінських регламентів і стандартів, подолання стереотипів командного, функціонального управління); потреба спеціального навчання й засвоєння певних навичок.

Л. Віткін і Т. Фініков також пропонують алгоритм визначення й управління процесів діяльності закладу вищої медичної освіти, який складається з таких етапів:

- виявлення повної системи процесів, необхідних для менеджменту якості;
- визначення взаємозв'язків, взаємодії, послідовності у цій системі процесів;
- визначення ключових процесів із позицій стратегічних цілей і планів;
- пошук співробітника, готового взяти на себе відповідальність за даний процес, наділення його відповідними повноваженнями, тобто призначення власника процесу;
- визначення замовника або споживача процесу й опис виходів процесу, тобто вимог до якості результатів його функціонування;
- визначення постачальників процесу і вимог до елементів входу процесу, тобто до ресурсів;
- визначення критеріїв ефективного менеджменту даного процесу і вибір метрологічного забезпечення вимірювань для цих критеріїв;
- планування процесів вимірювання показників якості та ефективності процесу;
- опис процесу у вигляді блок-схеми або схеми потоків з урахуванням системи менеджменту процесу;
- визначення вхідних та вихідних документів за стадіями процесу (наприклад, регламент, посадові інструкції, робочий журнал тощо);
- забезпечення інформаційних потоків, необхідних для ефективного менеджменту і моніторингу процесу;
- проведення регулярного моніторингу й аналізу даних, що стосуються процесу;
- систематичне здійснення коригувальних і запобіжних дій, спрямованих на досягнення цілей процесу;
- визначення порядку внесення змін у процес [2].

Процесний підхід може бути покладений в основу побудови системи внутрішнього моніторингу якості освіти у закладах вищої медичної освіти.

Література

1. Анненкова І. П. Процесна модель діяльності ВНЗ. Наука і освіта : наук.-практ. журнал. 2011. № 7. С. 3–8.

2. Побудова систем управління якістю освіти вищих навчальних закладів / Віткін Л. М., Лаптев С. М., Фініков Т. В., Піддубна С. М. Київ : Таксон, 2009. 564 с.

3. ДСТУ ISO 9000:2015. Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів. [Чинний від 2015-12-21]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016.

4. ISO 9004:2018. Управління якістю. Якість організації. Настанови щодо досягнення сталого успіху. [Чинний від 2018-12-12]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2018.

МЕДИЧНА ОСВІТА ТА ПИТАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Балашова І. В.

к. мед. н., доцент, доцент кафедри загальної практики

Лисий І. С.

к. мед. н., доцент, доцент кафедри загальної практики

Одеський національний медичний університет

Медична освіта на сучасному етапі характеризується позитивними змінами у підходах до навчання. Крім таких важливих складових навчання здобувача-медика, як питання етики та деонтології, якість освітнього процесу забезпечують принципи академічної доброчесності для всіх його учасників.

Дотримання принципів академічної доброчесності є невід'ємною складовою як навчання, так і професійної діяльності, забезпечує якість знань та професійних компетентностей, дає змогу кожному учаснику освітнього процесу здобути освіту високого рівня та бути конкурентоспроможними [1].

Завданням національного розвитку, що ґрунтується на Глобальних цілях, запроваджених Організацією Об'єднаних Націй, у тому числі є забезпечення якісної освіти, що ґрунтується на принципах академічної доброчесності, адже вона є критерієм якісного розвитку суспільства [2].

Визначення академічної доброчесності як сукупності етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до

ЗМІСТ

ПРОЦЕСНИЙ ПІДХІД ДО ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ Анненкова І. П., Шпильова К. О. <i>Одеський національний медичний університет</i>	3
МЕДИЧНА ОСВІТА ТА ПИТАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ Балашова І. В., Лисий І. С. <i>Одеський національний медичний університет</i>	7
КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНА МЕДИЧНА ОСВІТА: ФУНДАМЕНТАЛЬНА ВИКЛАДАЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ Баскіна В. В., Єршова О. М. <i>Одеський національний медичний університет</i>	9
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В НАВЧАННІ Белозерцева-Баранова Ю. Є., Єгоренко О. С. <i>Одеський національний медичний університет</i>	12
ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ МЕТОДИК У ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ КЛІНІЧНОГО МИСЛЕННЯ Борисов С. О., Комлевой О. М. <i>Одеський національний медичний університет</i>	13
ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ НА ОСВІТНІЙ ЧАСТИНІ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «АНЕСТЕЗІОЛОГІЯ ТА ІНТЕНСИВНА ТЕРАПІЯ» Буднюк О. О., Володичев Д. С. <i>Одеський національний медичний університет</i>	16
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «АНЕСТЕЗІОЛОГІЯ ТА ІНТЕНСИВНА ТЕРАПІЯ» НА БАЗІ СТАЖУВАННЯ Буднюк О. О., Данилова Г. О. <i>Одеський національний медичний університет</i>	19